

Contra vero, ut recte habet Busebaum, *qui semel votum irritavit, si postea nolit, non ideo votum revalidatur*, Vide Sa (v. *Irritatio voti*) (29). — Ratio vero est, quia per irrationem votum extinguitur. Ut extinctum autem reviviscat, nihil confert poenitentia Superioris, qui irritavit, sed requiritur subditi voluntas, qui se iterum voto obliget.

§. II. *De dispensatione votorum.*

Dispensatio voti est absoluta eius condonatio nomine Dei a Superiore legitimo facta.

332. **Principia.** — I. Ecclesia habet veram potestatem dispensandi

ceptum... Tandem qui sentit onera Religionis, sine peccato potest frui commodis illius. Ergo qui se subiecit potestati Superioris, ut ab illo onera recipiat, non peccat procurando licitis mediis aliquod levamen per eiusdem potestatem. Sicut ergo non peccat Praelatus irritando, ita nec subditus petendo.

Si vero nulla rationabilis adsit causa, communis est sententia subditum non carere peccato. Sed probabilius levis habenda est culpa (Vid. S. Alphons. lib. 3. n. 239.), et rationes inspice apud Suarez l. c. cap. 4. n. 22., ubi agit de marito vota uxoris irritante.

Ex praeiacis autem principiis (nempe 1° de potestate viri directe irritandi vota uxoris, 2° de potestate uxoris indirecte irritandi vota mariti, 3° de potestate irritandi vota etiam a se approbata seu ratihabita) facile concluditur posse coniuges etiam continentiae votum mutuo consensu emissum invicem irritare. Nam 1° nihil vetat, quominus uxor petat a viro irrationem voti a se emissi, idque vir praestet; 2° nihil item prohibet, quominus uxor voto soluta indirecte votum mariti irriteret; 3° nihil demum impedit, quominus ambo voto soluti ius in alterius corpus, cui cesserant invicem ex pacto, rursus invicem sibi restituant. Et hinc patet, cur S. Alphonsus (lib. 3. n. 239.) dixerit, se certam rationem non invenire, cur hanc sententiam damnet, licet oppositae ceu communiori adhaeserit. Verum cum ple-

rique ex hisce Auctoribus in illam opinionem venerint ducti principii, quae ne S. Alphonsus quidem admittit, patet externam hanc auctoritatem obstare non posse quominus praemissam sententiam quis tuto sequatur.

(29) In textu Busebaum apud S. Alphonsum (lib. 3. n. 236.) non legitur Vid. Sa, sed, *ut vult Sa*; quod insinuat, Emanuelelem Sa sensisse cum paucis illis, quos Salmanticenses a S. Alphonso allegati, stare contra doctrinam in textu expositam dicunt. At non ita se res habet. Nam Sa (l. c. n. 4.) ita docet: *Irritans votum, si postea consentiat, non ideo revalidat*. Et rursus: [(n. 3.): *Votum impuberis de faciendo aliquid tempore libertatis semel irritatum, non reviviscit*.

S. Alphonsus verbis Busebaum (l. c.) subiicit: *Sic Salmanticenses* cap. 3. n. 70. cum Soto etc. contra aliquos. At Salmanticenses habent hoc loco aliquid prorsus singulare. *Hanc assertionem* (aiunt) *statuimus contra aliquos qui quoad hoc discrimen ponunt inter vota, quae a patre vel Praelato irritantur, et ea, quae a marito respectu uxoris, vel a domino respectu servi*. Porro doctrinam de potestate domini respectu servi, prout eam Salmanticenses tradunt (ibid. n. 62.), quasi nempe vota *servi puberis directe* irritare possit, nemo adhuc admisit. Quocirca perperam (ibid. n. 70.) pro se Sanchezium allegant afiosque, qui non de *servi*, sed utique de *uxoris* votis id docent.

in votis, sicut et in iuramentis. Constat ex verbis Christi, *Matth. 16. 19.: Quodcumque solveris, etc.*; — et ex praxi constanti Ecclesiae. — *Communis*.

II. Soli Praelati, quibus iurisdictio in foro externo data est (30), a votis dispensare possunt, quia haec potestas pertinet ad externam Ecclesiae gubernationem, sicut potestas ferendi leges et censuras. Hinc solus Papa dispensare potest a votis pro tota Ecclesia (31), Episcopi autem vel Praelati regulares pro subditis tantum (32) respectivis, et solum in votis Papae non reservatis. — S. Lig. n. 256.

III. Ad validitatem dispensationis semper iusta causa requiritur, quia cum vota soli Dei fiant, homo nequit ab iis dispensare nisi tanquam delegatus: sed delegatus nequit dispensare valide sine iusta causa, ut de legibus dictum est. — *Ita communiter*. — S. Lig. n. 250.

333. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *Quaenam sint iustae causae huius dispensationis?*

Resp. Bonum Ecclesiae, societatis, familiae, et eius etiam qui voto obstrictus est, v. gr. si scrupulis, vel gravibus tentationibus, voti causa,

(30) Intellige, *iure proprio et ordinario*, nam alii quoque, licet nulla polleant in foro externo iurisditione, *ex privilegio* hanc potestatem habent, ut v. gr: *Regulares Mendicantes*.

(31) Etiam a votis solemnibus. Vid. S. Alphons. lib. 3. n. 256.

(32) Potestne Episcopus in votis dispensare etiam cum peregrinis? S. Alphonsus (lib. 3. n. 158.) quatuor promittit sententias. Cuius dissensionis ratio esse videtur, 1° quod DD. non consentiant, an peregrinus fiat subditus; 2° et rursus dissentiunt, undenam repetenda sit potestas aliqua ad dispensandum cum peregrinis: cui dissensionis aliud accedit incommodum allegationum scilicet, quas abs re congestas etiam apud S. Alphonsum reperire est.

Caeterum quatuor illae sententiae facile ad duas reducuntur. Nam prima absolute hanc facultatem Episcopis tribuit; tres reliquae in eo conveniunt, ut negent, nisi peregrinus subditus fiat per domicilium aut quasi domicilium, idest nisi peregrinus desinat esse peregrinus. Primam, ut in anibus rationibus, defendit Pontius, cui perperam adiungitur Tanner: alteram ple-

rique omnes; e quibus tamen Suarez (*De Relig. Tr. 6. lib. 6. cap. 11. n. 11.*) censet, posse Episcopum, gravi urgente necessitate spirituali, sin minus dispensare, saltem suspendere voti obligationem ad dies aliquot, quousque peregrinis a proprio iudice consuli queat.

De quibus duo occurrunt notanda. 1° Cum Regulares ex privilegio speciali dispensare possint in votis ac iuramentis illorum, quorum excipere possunt confessiones, ideo ubi opus sit, ad ipsos tuto recurri etiam a peregrinis posset. Ita ex communi sententia etiam Barbosa (*De Offic. Episc. part. 2. alleg. 36. n. 15.*) 2° Nihil certi et solidi de eiusmodi quaestionibus concludi unquam poterit, nisi inquiratur diligentius utrum et quousque iurisdictio aliqua exerceri possit in eos, qui subditi non sunt, atque adeo circa quos nulla inest *ordinaria* potestas. Qua de re mirum sane, quantum theologi quidam, recentiores praesertim, a trita veterum via aberrantes, totam hanc materiam inestricabilibus nodis implicaverint. Sed haec commodius ad *Tractatum de Poenitentia* ubi de potestate absolvendi peregrinos, reservantur.

opprimatur; si difficultatem notabilem in voto adimplendo experiatur, si actus votendi non fuit perfecte deliberatus (33), etc... — S. Lig. n. 252.

QUAER. 2° *An Superior possit dispensare in votis ad utilitatem proximi factis?*

Resp. Affirm., si votum non fuerit acceptatum a proximo. Secus *Neg.* quia tunc intercedit obligatio contractus. — S. Lig. n. 254. (34).

QUAER. 3° *Quaenam sint vota Papae reservata?*

Resp. Praeter vota emissa in Communitate religiosa, Papae reservantur 1° votum castitatis perfectae et perpetuae, non vero votum virginitalis tantum (33); 2° votum ingrediendi Religionem ab Ecclesia approbatam; 3° votum peregrinationis Hierosolymitanae ad sepulchrum Christi; 4° votum

(33) De hac re ita S. Alphonsus (lib. 3. n. 253.): *Etiamsi absit periculum transgressionis et magna difficultas in executione, sufficit pro causa, quod votum emissum sit immature, scilicet cum nimia facilitate, vel ex imperfecta deliberatione, vel sine perfecta libertate... Ob hanc rationem vota impuberum sine alia causa possunt absolute dispensari sine aliqua commutatione... Idem dicendum est, si votum sit emissum ob metum levem incussum ab extrinseco... Idem, quando imperfecta deliberatio aut libertas in votendo processit ex tristitia, sive ira, sive metu intrinseco naufragi mortis, vel alterius mali, quia tunc immature vota fieri solent, et ideo possunt dispensari sine commutatione. Si autem constaret, tunc maturam adfuisse deliberationem, tunc dispensationi admisceatur aliqua commutatio.*

Ad quaestionem, autem quam movet S. Alphonsus (l. c. n. 251.). *An valeat dispensatio, sit bona fide credatur adesse iustam causam, quae revera non adsit,* responde distinguendo iuxta ea, quae in Tract. de Legibus traduntur: scilicet valebit, si error contingit circa *sufficientiam causae*, quae reipsa aliqualis adsit; non valebit, si error sit circa *existentiam alicuius causae*, quando nulla existat.

(34) Hoc intellige, si promissio solum

aut potissimum in favorem tertii facta fuerit. Nam si promissio sit *gratuita*, et votum principaliter fiat in honorem Dei, ex probabili plurium sententia (apud S. Alphonsus. (lib. 3. n. 255.) etiam sine consensu tertii, qui illud acceptaverit, commutari aut dispensari posset. Ratio est, quia (ut ait S. Alphonsus.) promissio quamvis fiat personae particulari, fit tamen propter Deum. Deus igitur est tota promissionis causa, et per accidens se habet quod acceptata sit ab illo tertio, qui, si quid iuris acquisivit, non acquisivit tamen nisi dependenter a beneplacito Dei, cui servanda promissio est.

Dixi, *si promissio sit gratuita*; si enim sit onerosa, cuiusmodi est, v. gr. votum perseverantiae in quibusdam Regularium Congregationibus, quae votum acceptando se invicem ad tirones sustentandos, instruendos, et non dimittendos sine iusta causa obligant, hoc sine consensu eorum quorum interest, nec commutari nec dispensari potest, prouti sanxit etiam Benedictus XIV. Const. *Convocatis*, 25. Nov. 1749. §. 32., et Const. *Inter praeteritos*, 3. Dec. 1749. §. 66.

(35) Nimirum si intelligatur mera carnis integritas; secus, si abstinencia ab omni actu venereo et omni etiam actu interno contra eandem virtutem, uti communius fideles eiusmodi votum accipere consuecunt.

peregrinationis Romanae ad limina Apostolorum; 5° votum peregrinationis Compostellanae ad S. Iacobum. Haec autem non sunt reservata, nisi sint absoluta, determinata, perfecta ratione materiae et libertatis. Hinc non sunt reservata vota disiunctiva, poenalia, conditionata, etiam *probabilius* adimpleta conditione; quia votum, ut sit reservatum, procedere debet ex solo et perfecto ad rem promissam affectu. — S. Lig. n. 258. (36).

QUAER. 4° *An Episcopus possit dispensare conjugem a voto castitatis perpetuae tum ante, tum post matrimonium emisso, in ordine ad debitum petendum?*

Resp. Affirm., iuxta sententiam communem, contra nonnullos; quia dispensare potest ab omni impedimento exercitium actus conjugalis impediende. — S. Lig. n. 258., et lib. 6. n. 986. 987. (37). — *V. Casus*, n. 332. et seq.

§. III. De commutatione votorum.

334. — Commutatio voti est substitutio alicuius operis loco promissi. Fieri potest triplici modo, scilicet in bonum melius, in aequale, in minus.

Principia. — I. Quicumque habet potestatem etiam simpliciter delegatam dispensandi a votis, habet eo ipso facultatem ea commutandi; qui enim potest plus, potest etiam minus in eodem genere. — Non autem vicissim, quia maior potestas in minore non continetur. — S. Lig. n. 246.

II. Quisque potest privata auctoritate, et sine causa speciali, votum suum commutare in opus evidenter melius, modo id Ecclesia in casu particulari non prohibuerit, quia dum quis peragit opus re promissa perfectius, eo ipso id servat quod promiserat, cum perfectum in perfectiori includatur. Constat insuper ex Iure can. c. 3. *de Iureiurando*. Melius autem censetur, quod ad maiorem utilitatem spiritualem voventis, ac maius Dei obsequium conducit. Excoipe tamen vota Papae reservata, nisi mutatio fiat in statum religiosum. — S. Lig. n. 243.

III. Qui votum emisit, illud in bonum minus propria auctoritate commutare nequit; debet enim Deo dare, quidquid promisit. — *Ita omnes.* — Utrum vero possit mutare votum suum in bonum aequale, *controvertitur.*

(36) Licet facultas dispensandi a iuramento equiparari imo et associari soleat facultati dispensandi a voto; tamen, ut advertit S. Alphonsus (lib. 3. n. 259.), merum castitatis, Religionis, etc. iuramentum non est reservatum. Dixi, *merum* iuramentum, quod scilicet quis emittit ad confirmandum propositum, non autem ad confirmandum votum; quamquam etiam in

posteriori hypothesi reservatum esset quidem votum, non tamen additum iuramentum.

(37) Id ipsum posse Confessarios quoque Mendicantes S. Alphonsus tradit utroque loco ab A. allegato, et quidem *tum intra tum extra confessionem* ut idem S. Alphonsus iuxta sententiam communem habet l. c. n. 257.

Communitè tamen conveniunt Doctores, id licere, si mutatio fiat in bonum certe aequale, aut probabiliter melius, licet ad cavendum hallucinationis periculum semper expediat, ut haec de consilio Confessarii fiant.

IV. Sacerdos delegatus ad vota mere commutanda, ea in opus notabiliter minus commutare nequit; quia secus magna ex parte dispensaret, et sic acceptam facultatem excederet. Attamen facultas vota commutandi non adeo stricte est interpretanda, ut ad opus omnino aequale coarctetur, sed latiori sensu accipienda est, adeo ut ad opus aliquanto minus sese porrigat; secus enim innumeris difficultatibus et scrupulis obnoxia foret, cum difficillimum sit aequalitatem invenire in rebus omnino disparatis. Insuper commutatio fere debet in allevationem eius fieri, qui sese voto obstrinxit. — S. Lig. *ibid.* etc.

335. **Quaesita.** — **QUAER.** 1° *An requiratur causa aliqua ad votum in opus aequale, vel paulo minus commutandum?*

Resp. 1° *Affirm.* quoad *licitatem*, quia secus delegatus prodige commutaret, in vanum potestate commutandi utendo.

Resp. 2° *Probabiliter etiam affirm.* quoad *validitatem*, quia delegatus sine causa commutans, limites suae potestatis videtur excedere. Attamen sententiam oppositam aequè *probabilem* dicit S. Lig. n. 245. Minor tamen requiritur causa ad commutandum, quam ad dispensandum; et rursus minor requiritur ad commutandum in aequale, quam in minus: sufficit enim maior personae propensio, vel minus periculum votum transgrediendi. — S. Lig. n. 244.

QUAER. 2° *An, facta commutatione, liceat redire ad primum opus?*

Resp. 1° *Affirm.*, si commutatio facta fuerit in minus vel aequale, quia primum opus est aequè gratum Deo, imo et gratius videtur. — *Ita communiter.*

Resp. 2° *Affirm. probabilius*, etiamsi facta fuerit in melius, quia commutatio fit in favorem votantis. — S. Lig. n. 248.

336. — **QUAER.** 3° *An debeas redire ad primum opus, si secundum fiat impossibile?*

Resp. 1° *Neg.*, si mutatio facta sit alterius auctoritate, etiamsi tua culpa impossibile fieret; quia prior obligatio per commutationem ipsam dissoluta est.

Resp. 2° *Affirm.*, si pro tuo arbitrio commutationem feceris, quia tunc non dissolvitur prior obligatio, sed tantum suppleri supponitur per aequalem aut meliorem. — *Ita communissime.* — S. Lig. n. 249.

QUAER. 4° *An, commutato voto reservato, etiam materia subrogata reservata maneat?*

Resp. *Neg. probabilius*, quia materia illa, quae substituitur, non est per se reservata, quamvis idem vinculum voti habeat. — S. Lig. n. 260., et alii communiter. — V. *Casus*, n. 337. et seq.

Caeterum sedulo adhortandi sunt fideles, praesertim mulieres et adolescentes, ut nunquam vota emittant nisi de consilio vel approbatione Confessarii; praesertim si de voto castitatis agatur. Confessarius autem veniam seu consilium emittendi votum perpetuae castitatis non nisi difficillime et personis diu probatis atque maturis aetate concedere debet.

DE III. DECALOGI PRAECEPTO

Memento ut diem sabbati sanctifices. Exod. 20. 8.

337. — Tertium Decalogi praeceptum naturale est, quatenus praecipit, ut aliquod tempus publico divino cultui dedicetur; quatenus vero determinate designat diem sabbati, caeremoniale est, et in lege nova abrogatum, siquidem pro die sabbati Ecclesia diem Dominicam in memoriam resurrectionis Domini nostri Iesu Christi substituit.

Praeter diem Dominicam Ecclesia instituit alios dies festos ad recolenda Redemptionis nostrae beneficia, vel Sanctorum merita et exempla, mandatque ut illi, non secus ac dies Dominica, sanctificentur.

Hoc praeceptum quatenus affirmativum est, quaedam opera praecipit, et quatenus negativum, quaedam alia prohibet (1); hinc caput duplex.

(1) Ad quaestionem, *an hoc praeceptum sit affirmativum, aut negativum* S. Alphonsus (lib. 3. n. 264.) post Salmanticenses (Tr. 23. c. 1. n. 14.-15.) respondet, *esse affirmativum, dum non obligat semper et ad semper.* Suar., Sanch., Pal., Leand., Fag. cum Salm., n. 15. *contra Caiet. et Fill. etc. qui tuentur esse negativum, cum in eo nihil positivum Iudaeis praecipiebatur, sed hoc negatur.* Vid. Catech. Rom. n. 11.

Verum in hac doctrina tria satis inconcinna Salmanticenses obtrudunt. Primum est in ratione definiendi praeceptum *affirmativum, quia non obligat pro semper*, seu (ut aiunt) *quia multae dantur causae excusantes ab hoc praecepto.* Atqui etiam praecepta negativa causas excusantes admittunt, v. gr. praeceptum abstinentiae.

Alterum est, quod ea permisceant, quae DD. disputabant de hoc praecepto *prouti Iudaeorum erat*, et exinde doctores doctoribus opponant, qui facile conciliari possunt. Ita Suaresius opponunt Caietanum quando hunc Suaresius pro se allegat, et optime conciliat aiendo (*De Relig. Tr. 1. lib. 2. c. 1. n. 7.*): *Formaliter nihil ibi praecipitur, nisi dedicatio quaedam illius temporis ad cultum Dei, quae vocatur sanctificatio illius... Haec autem dedicatio formaliter fit per cessationem ab opere, quae pertinet ad externum cultum per signum negativum declaratum.*

Tertium est, quod doctoribus affirmantibus, hoc praeceptum, prouti *Iudaeis* proponebatur, esse *negativum*, opponant Catechismum Romanum, ubi loquitur de *Christifidelibus.*